

ANTWERPENAREN OP DE BERGSE JAARMARKTEN 1502 - 1521

ANTWERPSE kooplieden blijven na 1500 met ongeveer negentig standplaatsen de Bergse pleinen bezetten. Peltiers, nestel-, tas- en handschoenmakers en vele meerse-niers zijn in groepsverband present.

Rond de eeuwwisseling is er een zekere daling te constateren. In 1505 vermeldt de rekening van het Kraamgilde, dat tijdens de Paasmarkt van dat jaar vele Antwerpenaren ontbraken. 1) Die terugval begint in 1501, herstelt zich geleidelijk en blijft dan zweven rond de negentig deelnemers. Dat maakt geen groot verschil met de tachtiger jaren van de 15e eeuw. Hier speelt een bijkomende omstandigheid een rol.

In de eerste helft van de 15e eeuw vervult **de Draak** op de Grote Markt de functie van herberg en gastenhuis. Ook enkele aangrenzende panden, zoals de **Borse**, de **Olifant**, de **Sterre** bieden aan de vreemde koopman logies- en bergruimte. 2)

In 1500 wordt **de Draak** verkocht aan de Antwerpenaar Peter Jan Gielliss "meersener" van beroep. 3) Antwerpse bronnen noemen hem als koopman in fustein (bomazijn), wol, Weertse lakens, weed en aluin. Fustein koopt hij in Keulen, wol in Frankfort, weed in Middelburg, aluin van Italianen. Hij heeft zakenrelaties met kooplieden uit Amsterdam, Middelburg, Bonn en Genua. Zijn handelsbetrekkingen hebben een zodanige omvang, dat hij minstens één faktor in dienst heeft. 4) Voor hij **de Draak** kocht, handelt hij met Jan van Hoekelam uit de **Moyses**, ook uit Antwerpen afkomstig en Franchois de Pommeraulx, die eveneens actief was op de Bergse markten. 5)

Peter Gielis woont niet in **de Draak**, doch gebruikt dit pand om Antwerpse kooplieden accommodatie (logies, bergplaats en stalling) te bieden. Vandaar de aankoop van aangrenzende panden. Hij laat op zijn erf - de latere St. Annastraat - de stallen aan de oostzijde verbouwen tot boetiekjes om die aan de kooplieden te verhuren. Daaronder waren verschillende Antwerpenaren, die mogelijk eerder op de markt stonden.

Verder verschaft hij Lancelot Treapain uit Brussel de financiën om twee stands in het Juwelierspand op de Markt te kunnen kopen.

Peter Gielis laat zetbazen in **de Draak** de bediening verzorgen en maakt van dit pand een "Antwerps huis". Dit streven komt tot uiting als hij na aankoop van de **Olifant** de twee panden één gevel geeft. 6)

Peter Gielis zal in of vóór 1515 zijn overleden.

Zijn zoon Jan zet de zaak voort. Spoedig blijkt, dat deze er financieel minder sterk voor staat. Tijdens de Koudemarkt van 1515 geeft Lazarus Ravensborch als faktoer van de Hochstetters uit Augsburg aan twee poorters van Amsterdam opdracht alle goederen, die Jan Gielis in Amsterdam mocht hebben tot een waarde van 450 pond gr.vl. in beslag te nemen. 7)

De Genuese koopman Jacob Dorea wijst kort daarna enkele Bruggenaren aan om eveneens beslag te leggen op de goederen van Jan Gielis. 8) Ook kooplieden uit Engeland en Rijssel doen dergelijke stappen. Jan zelf is dan op de vlucht en **de Draak** met opslagruimten worden verzegeld. 9) Het gevolg is, dat bij Koninklijk Besluit van Karel V dd 18 januari 1516 diens commissarissen de verkoop van alle vaste goederen van Jan Gielis ter hand moeten nemen. Op 14 januari 1517 volgt de executie. 10) Het waren 13 kavels. Het meerendeel van de boetiekjes komt met **de Draak** zelf in handen van Antwerpenaren.

Franchoys Lissen en Jan Kegel kopen ieder twee huisjes w.o. **in den Wissel**. De Antwerpse makelaar Peter van den Straten legt de hand op **de Draak**. Hans Pape koopt vier huisjes en **Henegouwen** (nu de *Gouden Leeuw*) komt in bezit van de Spanjaard Anthuenis Lainges. Jan Kegel verwerft nog drie pandjes. Twee andere w.o. **in den Wissel** doet hij enkele maanden later van de hand.

Hoewel we de namen van deze Antwerpenaren niet op de Tabellen tegenkomen, bestaat de mogelijkheid, dat zij tot de ongenoemden behoren of onderdak hadden gezocht bij particulieren.

Niet alleen Antwerpenaren zijn geïnteresseerd in deze boedelverkoop. Het grote pand **Henegouwen** wordt in 1517 bezit van Benedicto de Furnarys, koopman uit Genua.

De Antwerpenaren e.a. zagen dus ontwikkelingsmogelijkheden. Even dienen daarvoor de omstandigheden kort herhaald.

Het Bergse marktprivilege met zijn mogelijkheid tot langdurige verlenging van de marktvrijheid, wordt vooral na 1490 een doorn in het oog van Brugge. Bij het verdedigen van zijn rechten tegen de aanval op zijn vrijheden vindt Bergen steun bij Antwerpen, maar de beslissing waarmee de hertog het geschil beslecht, valt toch ten nadele van Bergen uit. De jaarmarkten zelf raken er echter niet aanstonds door in de knel, dank zij het feit, dat bijv. de Duitse koopman de Brugse dwang tot verkoop aldaar ondergraaft. De verwachting van Brugge, dat na 1501 het bezoek aan de Bergse jaarmarkt zou verminderen, gaat dus niet in vervulling. Het bezoek stabiliseert zich. Het totaal aantal standwerkers staat tussen 1497 en 1502 op een hoogtepunt. Dit houdt evenwel verband met een grotere deelname en van de zijde van de Bergenaren en van de kooplieden uit de overige Zuidelijke Nederlanden.

Te Antwerpen zet tegelijk een flinke opleving in, dank zij de Portugezen die in 1501 met hun peper de Antwerpse haven aandoen, met als gevolg dat zij de betekenis van die koopstad geweldig stimuleren. 11) Behalve de Portugezen zien ook andere Zuid Europese kooplieden de mogelijkheden van de Bergse jaarmarkten. 12)

De Antwerpse "boom" duurt tot 1521. Daarna begint daar een recessie, die hoewel niet direct aantoonbaar, niet zonder invloed is gebleven op het Bergse marktverkeer. Wanneer de Scheldestreek getroffen wordt door een watersnood, met alle nadelige gevolgen van dien, ontbreekt het in Bergen aan economische kracht en financiële middelen om aansluiting te kunnen vinden bij de volgende "boom" die zich te Antwerpen in 1535 inzet.

Het jaar 1521 vormt wel een zekere scheiding. Daarom is het nuttig de schepenakten uit de periode 1502 - 1521, waarbij een of meer Antwerpenaren partij zijn, op zich te bezien, met uitzondering van die, welke reeds in andere publicaties zijn verwerkt.

Overzicht van het aantal standhouders in het algemeen en die van Antwerpen in het bijzonder.

	Totaal	Antwerpenaren
1501 Paasmarkt	416	96
1502 Koudemarkt	403	95
1503 Paasmarkt	383	88
Koudemarkt	395	89
1504 Paasmarkt	383	81
Koudemarkt	380	83
1505 Paasmarkt	383	76
Koudemarkt	392	79
1506 Paasmarkt	380	77
Koudemarkt	391	89
1507 Paasmarkt	398	88
Koudemarkt	377	89
1508 Paasmarkt	375	86
Koudemarkt	371	89
1509 Paasmarkt	400	93
1511 Koudemarkt	390	83
1512 Paasmarkt	406	90
1514 Koudemarkt	304	88
1515 Paasmarkt	394	90
1516 Koudemarkt	394	89
1517 Paasmarkt	397	89
1518 Koudemarkt	416	87
1519 Paasmarkt	418	85
Koudemarkt	405	93
1520 Paasmarkt	403	99
Koudemarkt	399	94
1521 Paasmarkt	395	93
Koudemarkt	415	97

Van 1502 t/m 1521

- 1502 febr. 5.** Anth. de Vyt, verver uit Antwerpen, machtigt twee Bergenaren om zijn zaak te verdedigen in het geschil, dat hij heeft met Engelbert van Etten, schout van Steenberghe "ter causen van verwerien".
- **maart 7.** Thielman Brugge, koopman uit Antwerpen, machtigt twee Bergenaren om zijn belangen te verdedigen tegen Ymbrecht (= Engelbrecht) van Etten inzake gelden, die Tyelman zegt aan Ymbrecht te hebben geleend. 13)
 - **april 18.** Claes van den Schoire, cramer van Antwerpen, belooft Jochem Oesterlinc van Keulen 10 pond 8 schell. 3 den. gr.vl. te betalen wegens zijn aankoop van messen. Betaling: a.s. Pinkstermarkt 28 schell. 3 den. gr.vl. Elke volgende Antwerpse en Bergse markt zal hij 10 schell. afbetalen. 14)
 - **april 30.** Andries Evingher, koopman uit Londen, machtigt de hoedenmaker Adriane Aylen en de voorspraak Jacob Janss om in het rechtsgeding zijn belangen te behartigen tegen Ambrorius de Groote uit Antwerpen. 15)
 - **mei 5.** Jan Dymmock, priester te Antwerpen, machtigt de barbier mr Jan van Cleve en de voorspraak Jan Janss om zijn zaak te verdedigen in het geding, dat hij voert tegen Wouter Stoffels e.a., die over de goederen van Jan Lachton uit Engeland verantwoording zullen moeten afleggen. 16)
 - **sept. 1.** Adriaen Gieliss, de stoeldrayer, belooft Symon Janss van der Schoire ten behoeve van Gheerd van Borsbeke uit Antwerpen 4 pond 6 penn. gr.brab. te betalen voor het leveren van "bordde" (planken). 17)
 - **sept. 26** Koopvrouw Kerstynne Puts van Berchem (bij Antwerpen) machtigt twee Bergenaren het geld te ontvangen, dat de wever Vranck Zoomerman haar schuldig is van "montkosten" (verteer). 18)
 - **nov. 9.** Bakker Cornelis Henrick de Gruytersz., belooft Willem Thoen Henricxz a.s. Kerstmis 43½ stuiver te betalen voor een ton haring. 19)

- **dec.16.** Jan Bellens, waard **in den Hert** te Antwerpen, machtigt twee Bergenaren om Jan Provoest te manen de 4 pond gr.vl. te betalen, die deze hem schuldig is. 20)
 - **dec. 19.** Joos Hasaert, bontwerker van Antwerpen, echtgenoot van Gilletten, dochter van wijlen mr Jan Janss alias Manteau, verklaart, dat Cornelis Jan Raess., ook dochter van de weduwe van Jan Janss, hem de uitkoop van de goederen waarop Joos recht had, "duechdelick" heeft uitgekeerd. 21)
 - **dec. 23.** Goevert Millinck van Antwerpen belooft zijn stadgenoot Adriane Peterss a.s. Driekoningen 40 pond gr.vl. "ter goeder rekeningen" te betalen. 22)
- 1503 febr. 18** Jan Provoest, bewoner van **de Duve**, belooft in het begin van de a.s. Paasmarkt Ghysbrecht van den Belen 2 pond gr.brab. min 5 stuiver te betalen wegens de aankoop van wagenschot. Jan belooft Cornelis Stalpaert dan 2 pond 15 schell. gr.brab. te betalen als de rest van een "overbewesen" schuld wegens de aankoop van saaien. 23)
- **mei 18.** Godevaert Millinck, lakenkoper uit Antwerpen, verklaart zijn stadgenoot Jan van der Ghoix schuldig te zijn 105 pond 10 schell. gr.vl. voor de aankoop van wollen lakens, te betalen a.s. Pinkstermarkt. Godevaert zegt aan Jan te hebben toevertrouwd een hoeveelheid lakens, die in een pak waren samengepakt, waarbij Jan de toezegging kreeg van Godevaert Millinck deze lakens te mogen verkopen, indien hij Godevaert niet betaalde zonder "rechtvorderinghe" daarover te moeten doen. De opbrengst mag worden afgetrokken van de schuld. De afrekening kon plaats vinden op de d.a.v. Vrijdagse markt van Antwerpen. 24)
- 1504 januari 5.** Marijken, echtgenote van Adriaen de ryembeslager uit Antwerpen, belooft Gielis Matheeuus ten behoeve van Jorijs van Mechelen te betalen 26 schell. 9½ den. gr.vl. Zij zal 10 schell. a.s. Paasmarkt en de rest d.a.v. Pinkstermarkt voldoen. 25)
- **januari 10.** Jan de Winter, koopman en lakenbereider te Antwerpen machtigt drie Bergenaren om beslag te leggen op de goederen van Gheerd Sandelijn, die een bedrag van 8 pond gr.vl. plus onkosten achterstond in betaling. 26)

- **januari 13.** Dierick Raescop, keteler van Antwerpen, zweert aan zijn stadgenoot de geelgieter Steven de Beer, 9 pond 8 schell. 4 den. gr.vl. te betalen voor het leveren van "batteryen" (keukengerel). Binnen 8 dagen zal hij 7 pond 8 schell. 4 den. gr.vl. voldoen en de rest a.s. Paasmarkt. 27)

- **mei 11.** Jan Merceliss, poorter van Antwerpen verklaart, dat lang geleden Dierick van Esseren en diens vrouw Gheertruydt verklaarde hem 75 pond gr.vl. schuldig te zijn te betalen in de daarop volgende Pinkstermarkt. Jan Merceliss had deze vordering overgenomen van Henrick van Trist. Hiervoor was de Antwerpenaar Gheeraert Lucas borg gebleven. De schuld was door Gheert Lucas nu aan Jan Marceliss voldaan, die hem daarop de vordering overdraagt. 28)

- **februari 1.** Peter Ydensoen stelt zich borg voor de spiegelmaker Peter Dijseren uit Antwerpen voor 2 pond gr.vl. waarvan Jan Provoost beweert, dat die hem "tonrechte afgewonnen" zijn. Daardoor is Peter Henricxses van Gameren benadeeld, die borg stond en nog staat voor Provoost tot a.s. Paasmarkt. Peter Diseren zal peter Ydens hiervoor schadeloos stellen. 29)

- **mei 23.** Jan Hoon, cramer van Antwerpen - ook genoemd Jan Hoens als handelaar in messen - ter ener zijde en Peter Nouts ter ander zijde hebben zich tot schepenen gewend aangaande hun geschil over een kist met messen. Peter Nouts had die beschadigd in de haven binnen gebracht. Schepenen wijzen vier arbiters aan te weten: Cornelis van Overhoff, Jan van Arendonck mesmaker, Jan de Hase schemaker, en Mathijs Peterss mesmaker. Deze verklaren de messen te hebben onderzocht en bevonden dat zij tengevolge van het zout water waren bedorven. Zij stelden de schade vast op 18 Rijns gld., maar omdat Jan Hoon niet bij zijn goederen was gebleven moet hij tevreden zijn met de helft van het schadebedrag. Peter zal in deze Paasmarkt 10 schell. afbetalen, a.s. Koude markt 15 schell., d.a.v. Paas- en Koudemarkt 10 schell. Partijen leggen zich daarbij neer. Tijdens de Koudemarkt 1504 zegt Jan Hoons volledig bij "uutcoope" te zijn betaald, de termijnen waren n.l. verstreken. 30)

- 1504 december 13.** Marie Cornelisdr. koopvrouw, belooft aan de lakenkoper Jacob Borrewater uit Antwerpen 3 pond 5 schell. gr.vl.

te betalen en wel a.s. Reimerswaalse en d.a.v. Paasmarkt telkens de helft. 31)

- **december 21.** Jan van den Hagen uit Antwerpen machtigt Quirijne Janss **in den Byecorff** en de voorspraak Jan Borduer om het beslag voort te zetten dat hij legde op de goederen van mr Sampson uit Engeland. 32)

- 1505 januari 4.** De Antwerpenaar Dierick van den Wijngaerde wijst twee gemachtigden aan om van de schoenmaker Herman van Steenberghe de onkosten vergoed te krijgen, die hij moest betalen. Herman had hem n.l. ten onrechte "op den steen" (Gevangendoort) gevangen laten zetten. 33)

- **april 12.** Jan Lauwers, bontwerker van Antwerpen machtigt twee Bergenaren om 4 pond 2 schell. 6 den. gr.vl. te innen van Vranck Cornelis van Overhoff en zijn vrouw Marie wegens geleverd bontwerk. 34)

- **april 22.** Jonkvrouw Catlyne Leynkens, weduwe van Henrick Imbrechtss uit Antwerpen machtigt de Bergenaar Jan de Hase om 33 dukaten te innen van zijn stadgenoot Cornelis Reyns, bontwerker. 35)

- **april 25 en 26.** Nadat Gheert Lucas uit Antwerpen 25 april beslag liet leggen op de goederen van Willem van Langevelt scheldt hij de volgende dag Henrick Stranghen de schuld kwijt van diens aankoop van drie stuks Hollands lijnwaad en een ring bezet met een turkooizen steen samen waard 8 pond gr.vl. Henrick Stranghe d'Oude had hem n.l. dit bedrag, dat in een obligatie was vastgelegd, betaald op voorwaarde, dat Lucas hem een zelfde aantal andere lakens van dezelfde grootte tegen dezelfde prijs de el zal zenden. Zou men die lakens beter vinden, dan zal het eerstgeleverde met de ring worden teruggegeven. Indien de tweede zending linnen meer waard is dan 8 pond, zal de hogere prijs aan Henrick d'Oude worden overgelaten. Gaat Lucas hiermee niet accoord, dan zal hij de 8 pond terugbetalen en niets leveren. 36)

- **juni 20.** Johanne, weduwe van Thomas Ritssaerts verklaart Gheerd van Wijck uit Antwerpen 9 pond gr.vl. schuldig te zijn. Iedere Koudemarkt zal 1 pond worden afbetaald. Tevens wijst zij een procurator aan om haar vorderingen te innen. 37)

- **aug. 22.** De schipper Pauwels Corneliss uit Antwerpen wijst drie Bergenaren aan om van Vranck van Overhoff en diens vrouw de gelden te innen, die zij nog achterstaan in betaling van wijn, romenien (zoete Spaanse wijn) en bastarden (zoete wijn). 38)

- 1506 sept. 4.** Jaspair Dyck verklaart borg te staan voor Jan Crock van Antwerpen, die een "gulden herte" (gouden hart) kocht, dat de herencnape van de pui van het stadhuis openbaar verkocht voor 2 pond 2 schell. 6 den. gr.vl. Dat gebeurde met toestemming van mr Volcaerd Broegelman (R 318 zegt: Volker Braseman van Utrecht) ingevolge een gerechtelijke uitspraak. 39)

- 1506 nov. 21.** De lakenkoper Willem van der Heyden belooft Claus Spotte van Antwerpen 6 pond gr.vl. te betalen. In de Koudemarkt 1507 en '8 zal telkens de helft worden afbetaald. Op de goederen van Willem van der Heyden was tevoren beslag gelegd doch dit werd opgeheven. De oudkleerkoper Pauwels Corneliss legt dezelfde dag rekening en verantwoording af van de verkoop van alle goederen, die in **de Hantboge** (Zuivelstr.) aanwezig waren en op verzoek van de crediteuren waren verkocht. Tot de crediteuren behoorde Marie Faes, weduwe van Aelbrecht Janss de keeskoper, die daarna borg blijft ten behoeve van Claus Spotte. 40)

- **dec. 18.** verschijnt voor schepenen Jan Ghysbrechts, bereider, gezond en wel naar hij zeide, met Adriaen de Man en Dierick Janss, alle drie uit Antwerpen. Zij zweren, dat Adriaen Ghysbrechts, poorter is van Antwerpen en aldaar woont achter het stadhuis **op te Roye** (rui) aldaar. Deze verklaring is afgelegd op verzoek van Ghysbrecht Oyens uit Antwerpen. 41)

- 1507 april 27.** Jan Mercelis van Antwerpen, Cornelis Deens van den Bosch en Henrick Ghysbrechtss uit B. op Zoom zweren, 5 hele en 11 halve balen fustein en twee vaten "droeghs goets" te hebben bevracht bij Vyscheyn, voerman uit Frammersbach om de koopwaar met een van zijn wagens naar Frankfort te vervoeren. De balen fustein waren eigendom van Jan Mercelis, een vat droog goed behoorde aan Cornelis Deens en het andere vat aan de Bergenaar. 42)

- **dec. 21.** Jacobb Bast, koopman van Antwerpen machtigt Willem Bulla en Willem Buckel, kooplieden uit Londen in Engeland, om met recht in handen te krijgen 70 pond gr.vl., die Jan Kyel uit

Antwerpen hem schuldig is wegens de aankoop van suiker. Zij kunnen daarvoor beslag leggen op de goederen van Kyel speciaal in Engeland. 43)

- **dec. 22.** Robert Petit en Vastaert Janss, beiden uit Antwerpen, deden tot heden samen zaken, waarbij zij schulden en vorderingen met elkaar vereffenden. Uitgezonderd daarvan waren schulden, die zij nog te betalen hadden aan Jacob Nys van Brussel, Thomas van Broegel, Roel van Ysegem en Steven Schot. Ieder hunner neemt daarvan de helft op zich. 44)
- 1507 febr. 5.** Meester Volker Braseman (eerder Volcairde Broegelman genoemd) uit Utrecht, machtigt Jan van Vullick en Wouter Stoffels om de rechtszaak door te zetten, die mr Volker begonnen is tegen Jan Crock van Antwerpen en diens borg over "eenen gulden herte" in september j.l. door de gerechtsdienaar "met rechte" verkocht en door Jan Crock opgekocht. 45)
- **april 27.** Jan Diericxsoen, vettewarier, belooft Jan de Raet van Antwerpen of diens echtgenote 8 pond 10 schell. gr.vl. te betalen voor geleverde "olyen". Betaling voor 1 mei a.s. en komende Pinkstermarkt telkens de helft. 46)
- **dec. 23.** Lysbeth Jans van Halle "de cardemakers huusvrouw" als koopvrouw belooft Alyten van Oosteyke cardemaekster van Antwerpen, met Kerstmis 1508 te betalen voor geleverde "caerden" 22 schell 6 den. brab. 47)
- 1508 mei 17.** Henrick Eckert poorter van Antwerpen zweert, dat de twee vaten met boeken, die voerman Jan Pluyme van Mechelen, op zijn wagen van Frankfort naar Antwerpen bracht, zijn eigen dom zijn. 48)
- **mei 24.** Schrijven van schepenen van Bergen aan Amptman, burgemeesters, schepenen en raad van Antwerpen, met de mededeling, dat Jaques de Charton, poorter van die stad voor schepenen van Bergen in rechte staat tegen Willem Janss uit Goes. Jaques verzekerde kennis te dragen van het oordeel door de gezworen keurmeesters van de haring te Antwerpen uitgesproken omstreeks Bamis j.l. Bergen verzoekt het Antwerps gerecht, hun keurmeesters voor zich te dagen om deze onder ede te horen over "al sulcken gedragh als aen hen de voirsr. Jaques doen sal en van des

henluden kenlick sal weten". De Bergse schepenen vragen hen hiervan een gezegelde certificatie te verschaffen. 49)

- **mei 27.** Gheert van Wijck, lakenkoper van Antwerpen, verklaart van de lakenkoper Anthuenis van Ghend uit B. op Zoom te hebben ontvangen twee schepenbrieven, groot respectievelijk 37 pond 12 schell. gr.vl. en 9 pond gv.vl. ter betaling van geleverde lakens. Anthuenis van Ghend verklaart dezelfde dag aan zijn collega Gheerde van Wijck 5 pond gr.vl. schuldig te zijn. Dat bedrag was de rest van een schuld, die Janneken, weduwe van de Schot Thomas Ritsaertss aan Gheerd nog moest voldoen. Gheert van Wijck verklaart tevens aan Anthonis van Ghend een jaarlijkse erfrente van 7 schell. 9 den. gr.vl. schuldig te zijn, waarvoor zijn huis **den Gulden Cop** (Wouwsestr.) als onderpand dient. Tegelijk blijken op dit huis nog andere erfrenten te drukken. 50)
- **mei 29, 30.** Cornelis van den Plassche (ook: van der Plaetssen,) en **juni 3.** crudenier uit Antwerpen, die "onlancx uut deser stadt (= Bergen) voirluchtich ende geruympt is" had diverse schulden. Symon le Fevre uit Antwerpen, Jan van Hoevele en Berthold van der Heyden uit de stad Brunswijk machtigen enkele Bergenaars om het beslag op de goederen van de voortvluchtige door te zetten. 51)
- 1508 sept. 25.** Marie Willems dochter, koopvrouw wijst als haar procuratoren aan Jacob van den Vilen goudsmid en Gielis van Verlerycke, beiden uit Antwerpen met Jan Bolle uit B. op Zoom, om van dekens en oudermannen van het lakengilde van Antwerpen het vonnis te aanhoren, dat door deze instantie zal worden uitgesproken in het geschil tussen Marie te ener en Jan van den Schoer te andere zijde. Zo nodig zullen zij tegen het gewezen vonnis protesteren. 52)
- **nov. 29.** Hubrecht de Keteler de sone in **de Rose** te Antwerpen met de kaaskoper Lieven van Postele uit die stad als borg, beloven Jan Janss, steenweerder (gevangenisbewaarder) 30 Rijns gld. te betalen voor verblijf en voeding. Hubrecht zal 1/3 deel contant en a.s. Pinkster- en Koudemarkt eveneens 1/3 deel aflossen. 53)
- **dec. 15.** Jan de Schoemaker uit Antwerpen had 30 schell. brab. te vorderen van Cornelis Govaertss, zeilmaker te B. op Zoom voor geleverde "zeyllakenen". Cornelis belooft Jan Bolle, gemachtigde

van de Antwerpenaar dit bedrag te betalen in vier termijnen, n.l. a.s. Kerstmis en d.a.v. Paas-, Pinkster-, en Bamismarkt telkens 1/4 deel. Hij geeft zijn huis op de **Helstede** (ten W. van de N.Z.Haven) als onderpand. 54)

- **dec. 29.** Mr Jan Platvoet, poorter van Bergen, zwerft dat Anthuenis Corneliss op 21 dec. j.l. in zijn huis **de Bonte Mantel** vertoefde en daar twee nachten verbleef. Anthuenis was toen noch eerder voortvluchtig en heeft zich ook niet schuil gehouden voor enige schuld. Anthuenis was bij hem na een ongeval, dat zijn paard had veroorzaakt. De bakker Cornelis Thuenis bevestigt, dat Anthuenis Cornelis bij hem in de Zilversmitstraat logeerde, waar ook zijn goedern stonden en dat er geen koopwaren in zijn aanwezigheid zijn weggedaan, integendeel alles is op zijn plaats gebleven. 55)

1509 januari 10. Ancelmus Bock, poorter van Antwerpen, machtigt drie Bergengaren om het beslag voort te zetten, dat hij liet leggen op de goederen van Gheerrart van Kerchem, die hem geld schuldig is. 56)

- **mei 23.** Meester Jan Platvoet, barbier, belooft Cornelis van Haren, dienaar van Jan Mercelis van Antwerpen, op St Jans misse (24 juni) of 14 dg. later 25 Rijns gld. à 20 stuivers te betalen. 57)

- **nov. 15.** Laureys van der Braken, waard **in den Gulden Boom** te Antwerpen, machtigt Florys Lambeertss, wonende te Hoxem in de parochie van Hougaerden (Hoegaarden) om van Willem, Jan en Lambrecht Welters aldaar woonachtig, het verschuldigde voor hun aankoop van wijnen in te vorderen. 58)

- **dec. 5.** Michiel Verstock, Jan de Molener en Jan van Aken, allen hoedenmakers en poorters van Antwerpen, zweren, dat alle hoeden, die zij tot dusver leverden en nog zullen verkopen, zodanig zijn afgewerkt, dat zij direct gedragen kunnen worden. Zij leggen die verklaring af op verzoek van Bouwen Jans en Jan Otten, beiden cremers van 's Hertogenbosch. (De namen hier genoemd komen niet voor onder de standwerkers. Zij hielden dus bij particulieren een verkoopplaats.) 59)

- **dec. 5.** Henric van Vloodorp eertijds dienaar van Hans Ernlin, poorter van Antwerpen verklaart, dat hij zijn meester een keer 17 pond 17 schell. 4 den. gr.vl. ter hand had gesteld en later nog eens

14 pond gr.vl., samen 31 pond 17 schell. 4 den. Hans Ernlin heeft hem dit bedrag contant terugbetaald. 60)

- **dec. 13.** Hans Ernlin uit Antwerpen zegt te beschikken over het recht van overdracht van bevoegdheden namens Wouldrich Fockers en diens gezelschap. Hans machtigt Symon den Boode en Symone Vervanct, poorters van Brugge, om een obligatie te innen groot 115 pond 4 den. 18 miten vl., die Jan Rogiers uit Brugge Wouldrich Fockers c.s. overhandigde en zo nodig tegen Rogiers te procederen. 61)

1510 mei 7. Katline Spierinx met haar voogd belooft Dignen, echtgenote van Daniel van den Velde uit Antwerpen 10 pond 8 schell. gr.vl. te betalen voor de aankoop van wit hout en "borde" (plancken). Afbetaling: binnen 1 maand na a.s. Pinkstermarkt 6 pond en de rest met Kerstmis d.a.v. 62)

- **juni 18.** Michiele, koopvrouw **in den Ingel** (Gr. Markt) blijft borg voor "50 stucken doeckx oft lijnwaets", die Jeronimus de Rouck in handen stelde van Beeman, dienaar van Bernaird Bispinck. 63)

1511 mei 17. Daniel Maes waard **int Lam** (Gr. Markt) belooft Jan de Rosales uit Antwerpen op grond van een obligatie a.s. Pinkstermarkt 2 pond gr.vl. te betalen. 64)

- **mei 22.** Dierick de Wolf, beeldesnijder te B. op Zoom, belooft schilder Jan de Cock uit Antwerpen 2 pond 10 schell. gr.brab. te betalen "toecomende van schilderijen" (schilderijen of wel het beeldhouwwerk schilderen). Betaling binnen een maand na a.s. Zondag. 65)

- **juni 16.** Jan Willemss van Turnhout belooft Jan van den Beke uit B. op Zoom 4 pond 6 schell. gr.brab. te betalen voor de aankoop van was. Betaling: a.s. zaterdag 2 pond 5 schell. brab. en de rest binnen 6 weken d.a.v. 66)

- **juli 26.** Bouwen Coelgheenez. bontwerker, belooft Godevaird de Vos van Antwerpen 11 Rijns gld. te betalen voor aan Godevaard verschuldigde renten. Betaling: a.s. Bamis-, Koude- en d.a.v. Paasmarkt telkens 1/3 deel. 67)

- **aug. 22.** Joos van Oorloy (Orley!) uit Antwerpen machtigt Jan de

Haze en de schrijnwerker Henrick Pauwels om zijn recht te halen op de goederen, die Jan Roelof van den Grave, alias Canneman en zijn echtgenote binnen de vierschaar van Bergen achterlieten. 68)

- **nov. 1.** Jan van den Hagen de Jonge wonende te Antwerpen, zweert, dat hij in de laatste Pinkstermarkt van Mertenen Bennens den Jongen gaarne tegen contante betaling een gouden ring bezet met een robijn had gekocht voor 10 philippus gld. Mertenen wilde hem voor die prijs niet verkopen, doch biedt deze ring nu wel te koop aan. Hij bevestigt dat dit dezelfde ring is. Deze certificatie is opgesteld op verzoek van Merten Bennens den Jongen. 69)
- 1511 dec. 2.** Cornelia, weduwe van Peter Slootmaker vleeshouwer, belooft Jan de Roover Adriaenss van Rijkevorsel (prov. Antwerpen) 10 Rijns gld. en 12 stuivers te betalen voor haar aankoop van "vetten schapen". Betaling: Kerstmis a.s. 2 Rijns gld. en a.s. Paas- en Bamismarkt telkens de helft van de rest. 70)
- 1511 dec. 17.** Rombout van Huffel uit Antwerpen machtigt Cornelis Janss Branmeer uit Reimerswaal om van Henrick Peterss van den Driel uit Dordrecht een obligatie te innen groot 21 pond 10 schell. 3 den. gr.vl., door deze afgegeven bij de aankoop van Engelse lakens. 71)
- **eind dec.** Michiel de Bruyne van Antwerpen machtigt Jan Mons van Antwerpen, Jan Janss en Reyger Clauss poorters van Leiden, om zijn vorderingen aldaar te innen. 72)
- 1512 januari 9.** Jaspas Henricxss schoenlapper belooft vóór de a.s. "ommeganck" (in febr.) aan de lijndraaier Lucas Luyckx van Antwerpen 36 stuivers te betalen. 73)
- **januari 9 en 12.** Medio 1510 (zie voor) bleef Michiele in den Engel (Gr. Markt) borg voor 50 stuks linnen, die de dienaar van Bernaïrd Bis(co)pinck kocht van Jeronimus de Rouck. Bispinck blijkt 9 januari 1512 zijn goederen in stad en vierschaar van Bergen in de steek te hebben gelaten. Jacob van Brugge uit Antwerpen laat nasporingen doen waar Bernaïrd Bispinck verblijft, doch zegt hem in "gheene plaitzen en weet te vinden". Hij kan hem dus geen kennis geven dat hij op Bispincks goederen beslag liet leggen. Hij wordt hierin gevolgd door Herman Walborne. Deze wijst n.l. Willem van der Coeveringhe aan om beslag te leggen op Bispincks goed. 74)

- **april 30.** Francisque de Pommereaulx, poorter van Antwerpen zweert, op de Paasmarkt een baal meekrap en een baal aluin te hebben gekocht. Hij heeft deze koopwaar bevracht op de kar van Peter van Maeseck om naar Maaseik te vervoeren. 75)

- 1512 mei 6.** Henrick Woelder uit Antwerpen machtigt Jan Hujoel met Wouter van Olmen, werkzaam bij de Raad van Brabant, om zijn zaak voor die Raad te behandelen. (Een Jacob Woelder komt uit Kiel in Holstein, zijn dit broers ?) 76)

- 1512 mei 19.** Jacob Schroeder, wijntavernier in Bergen op Zoom zweert, dat hij 17 januari j.l. bij hem thuis ontving een stuk Rijnwijn groot 4½ amen min 3 screven volgens Antwerpse roede. Deze wijn was hem toegezonden door Bernaerd, waard in **den Kemel** te Antwerpen. 77)

- **nov. 27.** Lysbeth van de Vijver, koopvrouw uit Antwerpen, machtigt Adriane Janss uit Middelburg om van Aernde van Bladen 27 pond 17 schell. gr.vl. te ontvangen en zo nodig tegen hem te procederen. 78)

- **dec. 15.** Kerstiaen Schiven en Jacob van Cockelair, burgers van Maaseik, kochten op de Koudemarkt 68 stuks Hollandse kazen, 6 groene Texelse kaasjes, twee balen meekrap, een baal aluin, 7½ wagen groene kazen, twee korven rozijnen, een vat en 8 halve vaten boter. Zij laadden deze koopwaren op 3 wagens van de voerlieden Jan Coppertss uit Maaseik, Reynken Reyskens en Ghys Boden uit Tongerlo, om naar Maaseik te vervoeren. Borg voor deze goederen en overtocht is Francisque de Pomme(r)aulx, kruidenier van Antwerpen. 79)

- 1513 januari 12.** Michiel de Bruyne, poorter van Antwerpen, machtigt zijn stadgenoot Jan Mous met Jan Janss en Reygher Clauss beiden uit Leiden om zijn vorderingen in laatstgenoemde stad te innen. 80)

- **mei 2.** De Antwerpenaar Hubrecht Houtappel machtigt Henric Wijnscooder, poorter van Munster, scooder van beroep, van Wessel ten Campe en Herman Vend de 12 pond gr.vl. te innen, die zij achterstaan in betaling van een obligatie, waarover Hubrecht beschikt. 81)

- **april 30.** Jacob van den Broucke uit Antwerpen verklaart ter betaling van een schuld aan Anthoenis Bouwens uit (Oude) Tonge, deze heeft overgedragen twee pypen (vaten) en een oxhoofd (6 ankers) Londens of Colchesters bier, die Cornelis Corneliss van Brouwershaven Jacob van den Broucke volgens een obligatie moest hebben geleverd tijdens de Koudemarkt 1512. 82)

- **dec. 21.** Geryt van Eycke uit Brugge zweert tijdens de Pinkstermarkt 1512 aanwezig te zijn geweest in het huis **den Witvoet** te Antwerpen bij de Melkbrug, toen Joos Corneliss van Haarlem aan Catlinen van Oyen, echtgenote van Joachim van der Heyden, overdroeg een obligatie op Berthelmeeus Lancelot uit Antwerpen. Zij waren beiden tevreden. Dat was gebeurd vóór genoemde Joos Corneliss "fugityff geworden was". 83)

- **dec. 23.** Merten Mertens, poorter van Antwerpen, geeft machtigingen af aan:
 - Anthuenis van Wechelen uit B. op Zoom;
 - Denys Bybau, Cornelis van Valenchyn; Jan van Dyck, alle drie uit Brugge;
 - Mathys Booy, Jan Bay, Ingelbrecht van den Eckhout, Jan van Loe, Eleas Boudaen, allen uit Antwerpen en
 - Michiel Thueniss van Sprundel. 84)

- 1514 januari 16.** Steven van Houtmoelen, verwer uit B. op Zoom, belooft Cornelis Cloet, poorter van Antwerpen met Halfvasten a.s. 14 pond gr.vl. te betalen voor geleverde koopwaren. 85)

- **maart 31.** Victor van der Moelen en zijn vrouw Lysbeth verklaren ter betaling van hun schuld aan Ancelmus Bock af te staan de juwelen, die de amman van Antwerpen van hen onder zich heeft te weten "eenen zwertten fluweelen ryem met zilveren vergulden beslage", drie gouden ringen, waarvan de een bezet met "eenre tafelen van dyamante", de tweede met "eenre tafelen van robyne" en de derde met een "camahienna" (camee). Ancelmus mag deze stukken als zijn eigendom beschouwen. 86)

- **mei 9.** Peter Aertss, bontwerker van Antwerpen was voornemens Cornelis van Staple in rechte aan te spreken voor een bedrag, dat diens moeder Lysbet van Staple hem schuldig was. Cornelis was hiervan op de hoogte en betaalde hem 3 pond gr.vl., waarop Peter Aertss hem quitantie gaf. Zou Cornelis van Staple over die schuld

- lastig gevallen worden, bijv. door Jan Daems, een groothandelaar uit Antwerpen (of anderen), omdat Daems ook van van Staple nog een obligatie heeft, dan belooft Peter Aertss "dairvoer altyt inne te staen". Tot meer zekerheid belooft Godevaert van der Hoeven, bontwerker te Antwerpen, borg te staan zowel voor Peter Aertss als Cornelis van Staple. 87)
- **mei 9.** Koopman Matheeus Cornelis en Mayken, echtgenote van Willem Noutss poorter van Bergen op Zoom, verklaren dat het "ruet" (ruet = vet) dat Jan Aertss onlangs te Antwerpen kocht van een "cremer woenende achter der stadhuys aldair op de Reude (rui)", dat dit ruet is geweest "zuer goet ende tselve alsoe bevonden hebben zuer zijnde int smelten". Zij verklaren er niets aan afgedaan of toegevoegd te hebben, doch dat lieten, zoals Jan Aertss de scrijwercker het hen in emmers overbracht. Met deze certificatie zullen ze hun recht hebben moeten zoeken. 88)
 - **mei 12.** Cornelis Cloet, poorter van Antwerpen, herroept met ingang van heden de procuratie, die hij voor schepenen van Antwerpen verleende aan zijn dienaar Henrick, wijnscooder van Munster. 89)
 - **juni 24.** Victor van der Moelen en zijn vrouw Lijsbeth Metten beloven Peter van Hoboken van Antwerpen a.s. Bamismarkt 8 pond gr.vl. te betalen voor hun aankoop van lakens. 90)
 - **sept. 28.** Ghysbrecht van Coosen, linnenwever van Bergen, belooft met St. Jan a.s. Henrick Hubrechtss als gemachtigde van Jan Aertss van Antwerpen en tot diens behoef 3 pond gr.vl. terug te betalen wegens geleend geld. 91)
- 1515 januari 28.** Everairt Spangenberch, echtgenoot van Marie van Werve, verklaart Anthoenis Snoeys, poorter van Antwerpen 62 pond 13 schell. 4 den. gr.brab. schuldig te zijn geweest wegens de koop van het pand t **Hof van Gelre** (Catharinaplein). Hij heeft reeds 33 pond 6 schell. 8 den. gr.vl. betaald en hij zal a.s. Paasmarkt 16 pond 13 schell. 4 den. gr. voldoen en de rest a.s. Pinkstermarkt. 92)
- **febr. 1** Jan Berthelet belooft als borg voor Willem Been aan Henrick Smit, suikerbakker van Antwerpen, a.s. Paasmarkt 5 pond 7 schell. 8 den. gr.vl. te betalen, zoals in een obligatie was vastgelegd. 93)

- **maart 19.** Jan Janss calckman met de metselaars Jan Thielmans en Adriaen Jacobss en hun "medeplegeren" zeggen aan de schipper Cornelis Peterss te hebben overgedaan een hoeveelheid kalk gekocht bij Jan Hertss uit Antwerpen. Zou Cornelis Peterss zich niet aan de termijnbetalingen houden die waren overeen gekomen, dan blijven Jan Janss c.s. borg voor de betaling. 94)

- **mei 3.** De bakker Jan Yman heeft op bevel van de burgemeester Adam van Lare aan de voerman Coenraide van Bilevelt 5 gouden peters betaald aan vracht voor vervoer van 2 tonnen koperrood van Antwerpen naar Bergen. Dit koperrood was eigendom van een France, koopman van Antwerpen. France moet die 5 peters terugbetalen, zodra hij in Bergen komt. 95)

- **juli 20.** Johanne, Gheertss de Both dr., koopvrouw, belooft Gertruden, weduwe van Jan van Stakenborch (uit Antwerpen ?) 11 currente Rijns gld. te betalen wegens de aankoop van bedden. Betaling: 2½ Rijns gld. over 8 dagen en verder iedere volgende week 10 stuivers. 96)

- **sept. 14.** Jan Gielis, poorter van Antwerpen, blijft borg voor Leonairde Coevoet tot een bedrag van 100 pond gr.vl., die deze sedert 9 juni j.l. heeft ontvangen en nog zal ontvangen in zijn functie van "uutroepere van den goeden der ambachte van den ouden cleercoopers aengaende". 97)

- **dec. 24.** blijven Jan de Maire, poorter van Antwerpen voor de ene helft en Herman van Overstege, waard in **de Sonne** (Zuivelstr.) met Henrick Hubrechtss uit B. op Zoom voor de andere helft op dezelfde manier als Jan Gielis borg voor Leenaird Coevoet. Jan de Maire geeft als waarborg zijn aandeel in het pand **de Stuer** in de Zuivelstraat. De twee Bergenaren stellen zich borg met al hun goederen. 98)

- **okt. 31.** De spelmaker Henrick Henricxss belooft Wouter Stoffels als gemachtigde van Jan van Hueckelem (Hoেকেlem) van Antwerpen deze Koudemarkt 21 currente Rijns gld. en 11 stuivers te betalen. 99)

- 1516 febr. 8.** Jan Ackairt, mercenier van Gent, belooft Anthoenis van der Heyden, poorter van Antwerpen, vóór a.s. Pasen 15 pond 5 schell. 3 den. gr.vl. te betalen. Als onderpand geeft hij 15 ellen geel fluweel. 100)

- **april 25.** Bij Koninklijk Besluit van 18 januari 1516 waren Gielis van Berchem, buiten burgemeester van Antwerpen, heer Willem Draeck en heer Niclaus van Liere aangewezen als gecommiteerden om zich op de hoogte te stellen van de administratie en het beheer van de goederen van Jan Gielis, eigenaar van **de Draak**, koopman en poorter van Antwerpen. Gielis van Berchem geeft Claes van Liere zijn volmacht over, ook de twee anderen dragen hun volmacht over aan Alfonse Ares. Op 14 januari 1517 vindt de verkoop van de bezittingen van Jan Gielis plaats. **De Draak en Henegouwen** gaan over in handen van Antwerpenaren. 101)
- **april 27.** Jan de Meere, poorter van Antwerpen machtigt Leenaird Coevoet en Merten van Eertborne beslag te leggen op de goederen in Bergen van Aerd Aertss, kruidenier te Antwerpen. 102)
- **mei 2.** Peter du Bois, koopman van Antwerpen, machtigt drie Bergenaren het beslag dat hij legde op de goederen van zijn broer Marcke du Bois en diens vrouw door te zetten. Het beslag betreft goederen, die Marck "aengecomen ende bestorven sijn bij der doot van wilen Cornelien van Wechelen". 103)
- **mei 16.** Jan Crul van Antwerpen en Michiel Peterss, bontwerker, stellen zich ieder borg voor de helft van de gelden, die wijlen Jacob Diericxz van Bergen schuldig was in geld voor de pacht "van der stad ingelde van den vissche", sedert 17 januari 1516. 104)
- **mei 16.** Jacob Reyns, Anthuenis van Beosten en Ponthus van den Eynde verklaren samen aan Peter Aertss van Antwerpen 17 currente Rijns gld. en 16 stuivers schuldig te zijn voor geleverd Engels bier. Betaling: Ponthus zal 4 Rijns gld. voldoen zondag over 14 dagen. De rest zal door hun drieën met Bamis worden afbetaald. 105)
- **dec. 10** Jan van Hoorne, koffermaker van Antwerpen, verklaart Conrarde Crul van Ruyterssen, wijntavernier binnen Brussel, schuldig te zijn 100 Rijns gld. tegen 5 schell. gr.brab. het stuk, voor de aankoop van koffers. Betaling: a.s. Paas-, Pinkster-, Bamis- en Paasmarkt d.a.v. telkens 1/4 deel. 106)
- **dec. 20.** Jan, de schoenmaker Janss, wonende te Kieldrecht in Vlaanderen (tegenover Antwerpen) belooft Peter Janss croesmaker voor a.s. Vastelavond 25 schell. gr.brab. te betalen voor

”montkosten” van Jacob Peterss Dey. Jan Janss was voor dit bedrag borg gebleven. 107)

- 1516 dec. 20.** Tijdens deze Koudemarkt klagen deken, gezworenen en leden van het ambacht van de Antwerpse peltiers, dat de roede van de kramen, die hen onlangs is toegewezen, ”nyet soe breed”, (d.w.z. 21 voeten) meet, zoals die behoort te zijn. Het stadsbestuur neemt de becritiseerde ruimte in ogenschouw en constateert, dat slechts weinig Bergenaren gebruik maken van de hen toegewezen lakenkramen. Deze roede grensde dus aan die van de peltiers. Schout, burgemeesters, schepenen en raad (de vroedschap) bevelen nu, dat de roede van de peltiers 21 voeten breed moet zijn, de doorgang 7 voeten, terwijl aan elke zijde van de kramen waar ze hun ”kisten en cramen stellen zullen”, ook 7 voeten (7 x 30 cm. of 2.10 m) dienen te worden gereserveerd. 108)
- 1517 januari 5.** Jeronimus van Houcke blijft borg voor Jan Pauwels, poorter van Antwerpen, voor al hetgeen Jacob de balmaker van Jan Pauwels ”sal moegen afwinnen met rechte”. 109)
- 1517 januari 8.** Jan Ballinck (de tapissier ?), poorter van Antwerpen, machtigt Jan de Bellemaker, poorter van Gent, voor de wethouders van die stad over te dragen aan Lieven van Zelfer, een erfelijke rente van 2 pond gr.vl. die Lieven kocht van de weduwe van Butselaire. 110)
- 1518 januari 18.** Lysbeth van den Boome, echtgenote van Gheraerts Fay, koopvrouw uit Antwerpen, verklaart van Dierick Peterss, koopman van ”tullioeren” (schotels) 40 pond gr.vl. te hebben geleend. Terugbetaling a.s. Paas-, Pinkster-, Bamis- en Koudemarkt telkens 1/4 deel.
- Gielis Smit Woutersss zegt 16 maart d.a.v. dezelfde Dierick Peterss schuldig te zijn 15 schell. gr.brab. voor een erfrente op twee ”cameren ende erven”. hoven, gronden en schuren gelegen buiten de Bospoort bij den Coloeveniers hof en het daargelegen huis **den Zwerten Leeuw**. Jaarlijkse vervalddag 17 maart. 111)
- **januari 20.** Jan Moureau, kleermaker, belooft Rombout van den Hu.....(?), lakenverkoper van Antwerpen of meester Janne de(?), barbier, tot diens behoef binnen een maand 26 currente Rijns gld. te betalen voor verschuldigde huishuur.
- Op 19 april d.a.v. belooft de kleermaker Jan Moreauw, Katlinen

Berthouts gelogeed in **den Tinnen Pot** (L. Vr.str.) a.s. zaterdag 31 stuivers te betalen voor "gelagen" (verteer). 112)

- **febr. 7.** Ghysbrecht Peterss van Antwerpen verklaart Jan de Haze vóór Pinksteren a.s. 48 pond gr.vl. te betalen voor "9 balen cammen ende twee kisten met stramijnen" (zeefdoek of gaas). Ghysbrecht had deze koopwaar bij anderen in beslag genomen om deze publiek te verkopen. Jan de Haze had borg gestaan voor de schuldenaren. 113)
- **mei 10.** Jan Moreau belooft Aerd van Servile, poorter van Antwerpen, binnen 14 dagen 4 pond gr.vl. te betalen ten behoeve van Jan Portus uit Veere, van wie hij een baal meekrap kocht. 114)
- **mei 11.** Henrick van der Donck uit Turnhout zwerft, dat hij ontrent Vastelavond 1517 (= '18) te Londen vertoefde, waar Jan Dolphy(n) in zijn aanwezigheid met Hubrecht Brusseeleers de aankoop van tijken afrekende. Jan Dolphy(n) vroeg aan Hubrecht of Hendric van der Hellen uit Antwerpen die Dolphy's waard was geweest, hem de 20 pond gr.vl. had betaald, die hij hem "overbeweisen" had (met bewijzen gestaafd). Hubrecht antwoordde daarop: "Ic en hebben van uwen weert nyet ontfangen". Jan zei daarop "Wel Hubrecht, heeft myn weert u die somme nyet betaelt, zoe zal ic se u selve geven". Van der Donck getuigt tevens zeker te weten, dat Jan Dolphy(n) aan Hubrecht Brusselaers nog 61 of 62 pond gr.vl. moet betalen. Hij verklaart verder dat 3 of 4 dagen later (na Vastelavond) Hubrecht met Jan Dolphy(n) samen gingen eten ten huize van Willem Dolphy(n), een broer van Jan. Hij heeft vernomen, dat bij die gelegenheid Jan Dolphy(n) in aanwezigheid van zijn broer openlijk bekende Hubrecht een bedrag van 61 of 62 pond schuldig te zijn. 115)
- **mei 12.** De droogscheerder Otte Henricx zegt Rombout van Huffel uit Antwerpen 4½ Rijns gld. schuldig te zijn aan huishuur. Betaling: a.s. Koude- en d.a.v. Paasmarkt telkens de helft. 116)
- **mei 18.** Jan Crul, koopman van Antwerpen eigenaar van het huis **de Groene Tinte** in de L. Vr. straat, maakt met de timmerman Henric Hubrechtss eigenaar van het naastgelegen huis **t Prieel van Roosen** een afspraak over een verbouwing van hun huizen. Crul geeft de timmerman verlof te mogen metselen, timmeren en ankeren op

en in zijn westelijke zijmuur van de straat af tot aan het "anker van den strijckhoute" van de achterkamer van zijn voorhuis. Henric Hubrechtss mag de bedoelde zijmuur wegnemen "totter tweester balcke" toe, een en ander tot beider profijt.

Jan Crul kocht dit huis in 1506. Waarschijnlijk neemt hij voor de verbouwing een erfrente op van 5 pond gr.brab. 's jaars bij Jan Vranckx uit Vorst (prov. Antwerpen). 117)

- **aug. 16.** Gielis de Lutree, zijden laken koopman uit Antwerpen, had 10 juli daarvoor Michiel Knobbaert volmacht gegeven anderen in zijn plaats aan te wijzen. Hij draagt zijn bevoegdheid over aan Merten van West, Henric Thymans, Henric van Olmen en Willem Corijns. 118)
- **aug. 25.** Daneel Vossaert, cremer verklaart Jan van Keynoot, koopman uit Antwerpen 37 pond 14 schell. gr.vl. schuldig te zijn wegens de aankoop van cremerien. Betaling a.s. Bamis. 119)
- **nov. 23.** Adriaen en Dierick, wettige zonen van wijlen Cornelis Hillen alias de Backer, beiden uit Turnhout, verklaren samen Gielis Hugens tot behoef van Mergrieten Mertens uit Antwerpen 9 pond gr. brab. schuldig te zijn wegens de aankoop van garen door haar vader wijlen Cornelis Hillen. Betaling: Lichtmis a.s. 120)
- **dec. 16.** Rombout van den Huffel lakenkoper uit Antwerpen, machtigt Ghoort Mincken en Zegher Mom uit Kleef. 121)
- 1519 januari 31.** Willem David(t) belooft Peter Du(e)rens uit Antwerpen binnen een maand 3 pond 14 schell. gr.vl. te betalen voor de aankoop van tijken en lijnwaad. 122)
- **maart 24.** Peter Packee, poort van Antwerpen, machtigt de croesmaker Peter Janss in zijn naam van Henric Jacobss te ontvangen 14 pond 11 schell. 11 gr.vl. die deze volgens obligatie achterstaat in betaling voor het leveren van hop. 123)
- **juni 3.** Christoffel van Eemeren machtigt Lenairt Coevoet e.a. Bergenaren om zijn vordering te innen op Jan Corneliss in **de Croone** (Bosstr.) groot 11 pond gr.vl. Van Eemeren had deze lakens geleverd. 124)

- **dec. 5-7-10-31.** Cornelis Zoncke belooft Aerd van Veltwijck binnen 8 dg. 12 pond gr.vl. te betalen voor geleverde lakens. Van Veltwijck had op zijn goederen al beslag laten leggen en doen inventariseren, doch Cornelis stelt deze goederen in handen van van Veltwijck als diens eigen goed. Ook bij Henrick van Steene uit Duffel had Zoncke schuld wegens geleverde lakens. Deze bedroeg 10 Rijns gld. 5 st. Hij zou tijdens de a.s. Reimerswaalse en Zierikzeese markt telkens de helft afdoen. Ook Matheus van den Steene had geld van hem te vorderen voor het leveren van Duffelse lakens. Deze schuld groot 13 Rijns gld. zou eveneens tijdens de a.s. Reimerswaalse- en Paasmarkt worden afgedaan. 125)

- **dec. 19.** France Thomaess, zoutzieder belooft Jan Keynout, koopman van Antwerpen 40 pond gr.vl. te betalen wegens geleverde cramerien. De komende Paas-, Bamis- en Koudemarkt van 1520 en de Pinkster- en Bamismarkt van 1521 zal 6 pond worden afbetaald. De rest d.w.z. 10 pond in de Koudemarkt 1521. Als onderpand geeft hij zijn zoutkeet buiten op de **Vanckput**. Van die 40 pond komt 17 pond toe aan Daniel Vossaerts. 126)

- **dec. 19.** Francke Domiss belooft Jan Arntss, koopman van Antwerpen 13 pond 4 schell. 6 den. vl. te betalen. Vervaldata: a.s. Pinkster- en Koudemarkt, telkens de helft. 127)

- **dec. 19.** Adriaen de Vogeler, poorter van Antwerpen, machtigt Bouwen Janss en Philip Wouters poorter van 's Hertogenbosch, om de vorderingen te innen, die Dierick Thielmans of diens erfgenamen hem schuldig zijn. 128)

- **dec. 30.** Cornelis Mathyss in **den Hoogen Boom** zegt Aernt Olyslager, koopman van Antwerpen 1500 Rijns gld. à 40 gr.vl. het stuk schuldig te zijn wegens door hem geleend geld. Hij zal in drie termijnen alles terug betalen n.l. a.s. Paas-, Bamis- en Koudemarkt telkens 1/3 deel. 129)

- **dec. 31.** Jan van den Hagen machtigde 29 dec. voor de wet van Antwerpen zijn dienaar Robrecht van Erpt om geld te innen van Laureys de Oostelair van Lokeren. Robrecht mocht zich laten vervangen door anderen. Hij wijst daartoe aan Willem Davidt en Lodewijc Janss uit B. op Zoom. 130)

- **dec. 3.** Stads gezworen kolfdrager Willem Buyse verklaart, dat Ja-

cob van der Schuyren in zijn handen heeft gezworen vóór St. Jan 23 gulden van 40 gr.vl. te zullen betalen aan Thomas Haex van Tricht (Maastricht). Jacob had dit geld van Haex "afgewonnen met botteryen" (vals spelen). Jacob zat nu gevangen en zegt Haex niets te zullen misdoen. 131)

1520 januari 7. De schipper Anthuenis Meeuss en de straatmaker Jan Janss beloven samen binnen 3 weken Willem David ten behoeve van Jan Verhage, korenkoper van Antwerpen te betalen 39 Rijns gld. 8 stuivers voor het leveren van haver, die Laureys van Dorislagen van hem kocht. De eerstgenoemden stonden borg voor hem. Dezelfde dag verklaart Dorislagen, dat de schipper Andries Meeuss van hem 39 Rijns gld. 8 stuivers ontving van de twee schepen met hout. Voor dit bedrag waren Anthuenis Meeuss en Willem David borg gebleven.

Willem David verklaart 17 febr. 1520 dat Anth. Meeuss hem de 39 Rijns gld. en 8 st. heeft terugbetaald van zijn borgstelling voor Laureys van Dorislagen t.b.v. Jan Verhage, de korenkoper uit Antwerpen. 132)

— **mei 16.** Everairt Spannenberch, koopman uit Antwerpen verklaart Jeronimus Moye van Brugge 150 pond gr.vl. schuldig te zijn. Hij zal a.s. Koude- en d.a.v. Paasmarkt telkens de helft voldoen. Hij stelt als onderpand zijn huizen op de Vismarkt, (Catharinaplein) geheten **t Hof van Gelder, de Wyser** en het pand daarnaast. De schuld is 26 juli 1533 afgelost. 133)

— **mei 16.** Ffrancke Domiss de zoutzieder is de Antwerpse koopman Anthonijs van den Heyden 44 pond gr.vl. schuldig voor de aankoop van crameryen. Hij zal in 4 termijnen betalen. De eerste termijn vervalt met Bamis a.s. en verder iedere volgende Bavodag (1 okt.). Als onderpand geeft hij 2 huizen aan de N.W. punt van de Steenbergsestraat. 134)

— **mei 20.** Jan van Bemmelen, burgemeester van buiten de bank stelt zich borg voor Jan de Kennoy, koopman uit Antwerpen, "om deze te rechte te brengen, dair hij bevonden sal worden te rechte behoirene" en het vonnis te voldoen dat de schout velt. Op grond van deze belofte is de zaak tussen de schout en Jan Kannyo betreffende het afleggen van een valse eed "geroyeert" en uitgesteld tot morgen over acht weken. 135)

- **juli 11.** Adriaen de Cousmaker belooft Merten Mertenss, koopman uit Antwerpen, schadeloos te stellen voor de borgtocht van 39 pond gr.vl. die laatstgenoemde stelde voor Adriaen. Erg safe schijnt dat niet te zijn geweest want Bouwen Janss van 's Hertogenbosch wijst 8 aug. d.a.v. vier gemachtigden aan om het beslag voort te zetten, dat hij legde op de goederen van Adriaen de Cousmaker. 136)

- **juli 12.** Adriaen van der Donck, cousmaker, (waarschijnlijk de zelfde als Adriaen van de vorige akte), zegt, dat hij aan Merten Mertenss, bonettier van Antwerpen, 116 pond schuldig is voor schuld en geleend geld. Hij belooft Merten schadeloos te stellen voor de 39 pond, waarvoor Merten zich voor hem borg stelde. 137)

- **aug. 30.** Gielis van der Cleeren en Joos van Overstege beloven samen aan de fungerende burgemeester van buiten, binnen een maand 100 Rijns gld. te overhandigen in tegenwoordigheid van Merten van Weset ter zake van een borgtocht, die Jan van Turnhout stelde voor N.N. van Brussel, koopman uit Turnhout. 138)

- **nov. 13.** Peter Wouters en Lysbeth Tabbaerts als poorter en poorteres van Bergen, verklaren op de Zeeuwse Korenmarkt van Antwerpen te hebben gekocht 200 viertelen tarwe en 60 viertel rogge. Zij hebben dit koren naar Bergen gebracht en verkocht aan bakkers en andere poorters van Bergen en aan ingezetenen van het land van Bergen. Niets daarvan is buiten Bergen of Brabant verkocht of geleverd. Koren dat zij alsnog in Antwerpen zullen kopen, zal alleen bestemd zijn voor poorters van Bergen of ingezetenen van het land van Bergen en niet uitgevoerd worden. Anthoenis Peterss en Peter Priem, bakkers, die de molens van de Heer van Bergen hebben gepacht, zweren het koren op deze molens te hebben laten malen en het meel alleen in de stad en omgeving te hebben gesleten. 139)

- 1520 dec. 5.** Gheerd Croes bevestigt, dat Cornelis van den Brande uit Antwerpen hem de 45 pond gr.vl. heeft betaald, die Jehanne Maes hem schuldig was voor geleverd lijnwaad. 140)

- **dec. 7.** Salomon Tatuart van Walsbrabant machtigt Gielis de Muiser en Peter Pullaert, poorters van Antwerpen, zijn vorderingen te innen, in het bijzonder de 14 Rijns gld. die Jacob Diericx uit den Polder hem volgens een obligatie schuldig was. 141)

- **dec. 31.** Willem Sponden, poorter van Antwerpen, verklaart Jan Vertelet van de 12 pond gr. vleems, die hij hem schuldig is, nog 9 pond gr.vl. te moeten betalen. Hij zal contant 15 schell. gr.vl. voldoen en vervolgens iedere volgende Bergse- en Antwerpse markt 15 schell. gr.vl. tot alles is afgedaan. 142)
- **dec. 11.** wordt een akte gepasseerd over het leveren van saffraan en specerijen door de Antwerpse kooplieden Hubrecht Houtappel, Jaspas Losschaert, Willem van Santvoert en Aerde Aertss. 143)
- 1521 januari 5.** Hans Pape, koopman uit Antwerpen machtigt de goudsmid Frederik Halmbergen en Lenaird Coevoet om twee panden in de St. Annastraat aan de zilversmid Jan Gielis over te dragen 144)

Bergen op Zoom, 11 juli 1983.

KORNEEL SLOOTMANS

**MACHTIGINGEN AFGEGEVEN DOOR OF AAN ANTWERPENAREN
1502 - 1521**

R 313

- 1502 januari 20 Jacob Bast Peterss, suikerzieder uit Antw.
f 98 verso aan zijn broer Willem Bast, cruidenier e.a.
 — nov. 7 Jan Adriaenss van Antw.
f 162 verso
 — nov. 24 Michiel de Proest, velploter van Antw.
f 168 recto
 1503 januari 5 Thielman Brugghe, koopman Antw.
f 178 recto

R 314

- 1503 maart 21 Robbrecht Petit, koopman van Antw.
f 103 verso
 — mei 11 Jan Jooss, zeepzieder van Antw.
f 114 recto
 — aug. 8 Jan van Wale en Jan Willems, beiden van Antw.
f 129 verso
 — sept. 25 Claus van den Stijle van Antw.
f 136 verso
 — sept. 29 Plones sheeren diener en kolfdrager van Antw.
f 137 recto
 1504 januari 12 Gherijt van Wijck van Antw.
f 155 verso
 — januari 15 Jan der Voort, peltier van Antw.
f 156 recto

R 315

- 1504 januari 18 Claus Vranckx van Antw. in de zaak tegen Anthuenis Willemse
f 104 recto oude cledingcoper e.a.
 — mei 10 Jan van der Goix, lakenkoper van Antw. voor het beslag op
f 132 verso goederen van Willem Bouwenss en diens vrouw Gheertruyden
 Lachairtss.
 — mei 11 Ancelmus Bock van Antw.
f 134 verso
 — mei 15 Cornelie van Stapele, koopvrouw te Antw.
f 135 recto
 — mei 15 Merten Clauss, lakenkoopman van Antw. machtigt o.a. Jan de
f 135 verso Lutenner (Luteimer) van Hildernisse.
 1504 mei 24 Willem van Hincxthoven van Antw. om zijn rechtsvordering op
f 138 recto "t sciphout" van wijlen Jacob Janss van Woensdrecht te vervolgen.
 — dec. 9 Cornelis van Bombergen van Antw.
f 172 recto
 — dec. 19 Cornelis Janss, schipper uit Kieldrecht bij Antw.
f 175 verso
 — dec. 20 Gielis Claes, koopman te Antw.
f 177 verso
 — dec. 29 Gheeryt van Wijck van Antw.
f 179 recto

- 1505 januari 3 Govert van den Hoeven, peltier van Antw.
f 181 recto
 — januari 4 Jan van der Goes (hiervoor Goix) van Antw.
f 182 recto
 — januari 8 Jan van den Bossche, oude kleerkoper van Antw. om namens hem op
f 182 recto te treden in het sterfhuis van zijn oom Jan Corff.

R 316

- 1505 april 22 Jan van den Berghe uit Antw.
f 133 recto
 — april 25 Cornelis Bouwens van Antw. om geld te innen van Daniel Maes en
f 136 verso zijn echtgenote.
 — mei 8 Jan van Groesdonck van Antw.
f 141 verso
 — mei 10 Henrick Peterss, droogscheerder van Antw.
f 142 recto
 — juni 9 Jan Dymmock uit Antw. om zijn recht van beslag op de goederen van
f 149 verso mr Jan van Cleve en zijn vrouw door te zetten.
 — oktober 15 Claere, weduwe van Peter Stevens van Antw.
f 172 recto
 — dec. 19 Willem van Thielen alias van der Ryt van Antw. en zijn vrouw
f 188 recto Cornelia Henrick Laureyssdr. van Antw.
 — dec. 22 Henrick van Loenhout, lakenkoopman van Antw.
f 189 recto

R 317

- 1506 febr. 6 Adriaen Deghens van Antw. machtigt zijn echtgenote Marien der
f 88 recto Kinderen.
 — febr. 16 Catline van der Slacht, echtgenote van Willem van der Slacht uit
f 89 recto Antw.
 — mei 16 Peter Gieliss van Antw.
f 109 verso

R 392

- 1506 dec. 11 Jacob Bast van Antw. machtigt Michiel Janss uit de
f 12 verso **Sterre van Amsterdam** (Z.Z. Haven of Kortemeestraat).
 1506 dec. 11 Jan van Velthoven van Antw. machtigt zijn zwager Engelbert
f 14 recto Vranck uit Brugge om o.a. zijn vorderingen op Henrick de Cuyper uit
 — dec. 12 Gheert de Cauwere, meerssenier van Antw. machtigt
f 14 verso mr Ryckaerde Reyngheer,
 Bouwenen van Ympel,
 Claus de Mol,
 Arnout de Bisschop,
 allen uit **Gent**.
 Franchoise de Jonge uit **Ieper**.
 Jacobus Jayspel,
 Franchoyse Breuckere,
 Karel Slove,
 Chrispiaen en Jan Balde,

Jan Mertens,
Pasquier de Brouckere,
Michiel Waelwyn,
Jorys de Qaeker,

allen uit **Nieuwkerke**.

- 1507 januari
f 20 recto
- febr.
f 24 verso
- april
f 28 recto
- 1507 april
f 29 verso
- april
f 30 recto
(2 akten)
- mei
f 54 verso
- 1508 dec.
f 63 verso
- 1 Aert Olislagher uit Antw. machtigt mr Claus Christi, priester en kapelaan in de kerk van Bergen en Joos Dock om al zijn vorderingen in Breda en Bergen te innen.
- 23 Jan Dymmock uit Antw.
- 21 Willem Vorsterman, "printer" (drukker) te Antw., machtigt Laureys Hayen, boekverkoper van 's Hertogenbosch om zijn vorderingen in Brabant, Vlaanderen, Gelre en elders te innen.
- 22 Peter Gielis, grossier van Antw., machtigt Jan Reynairt, meerssenier te Middelburg om zijn vorderingen in Brabant, Vlaanderen, Holland en Zeeland te innen.
- 24 Peter Giebels en Gielis Claus, beiden uit Antw. machtigen Jan Byese van Antw.; de eerste om 184 goud gld. en de tweede om 250 pond gr.vl. te innen van Andries Calmis.
- 20 Aert Jacobss **int. Pansier** van Antwerpen.
- 1 Piere du Val, koopman uit Rouaan wijst twee gemachtigden aan uit de stad Antwerpen, n.l. Vrancken den Keteler en Jan de Wadrupont om zijn vorderingen te innen.

R 318

- 1507 januari
f 110 verso
- mei
f 136 verso
- aug.
(of mei
f 159 verso
- okt.
f 170 recto
- nov.
f 172 verso
- dec.
f 176 recto
- dec.
f 179 verso
- 20 Merten Ghautd van Aken, wonende te Antwerpen **in den Moelensteen**.
- 1 Cornelis van Moere, schipper van Antw.
- 30 Symon le Fevre van Antw. (verwijst naar 5 mei 1501)
- 30)
- 18 Johanne, weduwe Govaerts Helloo van Antw.
- 25 Peter Aertss, bontwerker van Antw. in zijn geschil met Cornelis van Staple.
- 3 Gheeryt van Wijck, koopman van Antw.
- 23 Jan van den Dale uit Antw.

R 319

- 1508 febr.
f 90 recto
- mei
f 108 verso
- mei
f 112 recto
- 1508 mei
- 7 Hans Severyn van Antw. in geding tegen Amelie de Hoemakere.
- 12 Jan van Scharenborgh van Antw. machtigt Quirine Lietenz **in den Byecorff** (L. Vr. str.) en Joos Dock om zijn geding tegen Jacob Griffe af te handelen.
- 24 Anthoenisz van Antw. in proces tegen Vrancken van Overhof.
- 30 Aert van Dale, poorter van Antw. tegen Jan Dymmock.

- f* 115 verso
— mei
f 116 recto
— okt.
f 134 verso
— dec.
f 144 recto
1509 januari
f 146 recto
- R 320**
1509 mei
f 92 verso
— dec.
f 115 recto
— dec.
f 120 verso
— dec.
f 120 verso
- R 321**
1510 mei
f 90 recto
— mei
f 90 recto
— mei
f 90 recto
— mei
f 93 verso
— mei
f 94 verso
— okt.
f 109 recto
- R 322**
1511 april
f 97 recto
— april
f 99 recto
— okt.
f 126 verso
— okt.
f 127 verso
— dec.
f 133 verso
— dec.
f 136 verso
- 30 Stephanus Justinianum uit naam van Jasper de Sault geeft machtiging om beslag te leggen op de goederen van Cornelis van den Plaetssen van Antw.
17 Peter van den Sande van Antw.
23 Jacob Bast van Antw.
5 Gheerit van Wyck, poorter van Antw.
22 Dierick van Moers van Antw. machtigt Joos van Aye **op ten Oort** te B. op Zoom
12 Thomas de Herde uit Antw.
31 Willem Peterss van Antw. met Wouter de Luydickenere machtigt twee Bergenaren om het beslag door te zetten op de goederen van Merten van Gelre, die deze achterliet in B. op Zoom.
31 Daniel Maes uit B. op Zoom machtigt Peter de Pape van Leuven, wonende te Antw.
4 France de Riemere van Antw.
4 Herman Dries van Antw. contra Willem Bast en diens echtgenote.
5 Dieric van Moers, lakenkoopman van Antw. machtigt Cornelis van Zundert de droogscheerder om zijn vorderingen te Reimerswaal te innen.
17 Laureys van den Braken van Antw. machtigt de Bergenaren Lodewijcke **in den Crane** en Wouter Stoffels.
24 Jan Mauvoysijn van Antw. met zijn vrouw Anthoniën Aerts van Sursseledr. machtigt Anthonis Peter Lietensone om een deel van het huis **Ossenborch**, dat zijn vrouw heeft geërfd, over te dragen.
18 Claus Rogiers van Antw.
3 Jan Back van Antw.
10 Katline Herdewijcx van Antw.
15 Anthuenis Snoeys, man van Claren, Cornelis Michielsz dr. uit Antw.
20 Joes Draeck van Antw. machtigt Joos Janss van Poortvliet.
10 Jan Scollaert van Antw.
30 Adriaen Willems van Antw.

R 323

- 1514 januari 17 Rogier Hugenz. van Antw.
f 73 recto — januari 20 Jan Henricxss van der Goux, lakenkoper van Antw.
f 74 recto — mei 27 Adriaen de Vogeler van Antw.
f 91 recto — mei 27 Jan Gielis van Antw.
f 91 verso — mei 28 Bertelmeeuw Lancelot van Antw.
f 92 recto — sept. 5 Aert van Hove, juwelier van Antw.
f 102 verso — okt. 7 Henrick van Dycke, peltier van Antw.
f 107 recto — dec. 29 Jacob Bast van Antw.
f 117 verso

R 324

- 1515 januari 18 Cornelis Deyns van Antw. machtigt zijn dienaar Herman Potay van 's Hertogenbosch zijn vorderingen te innen in Brabant, Vlaanderen, Holland en Zeeland.
f 67 recto — januari 18 France Anxst van Diest uit Antw.
f 69 recto — januari 19 Jacob van Doirhout van Antw.
f 69 verso 1515 januari 19 Gielis van der Meere van Antw. machtigt Gheerit Willemss van 's Hertogenbosch.
f 69 verso — januari 27 Jan van den Zijpe van Antw.
f 70 verso — januari 27 Anthuenis van der Heyden van Antw. machtigt Jan de Hase en Joh. Lodewijcx uit B. op Zoom, om na de 1ste ook de 2e en 3e beslaglegging te doen op de goederen achtergelaten door Jan van Dale uit Keulen.
— febr. 7 Gabriel van Dornicke, poorter van Antw.
f 72 verso 9 Matheeus Varon koopman van Antw. machtigt twee Bergenaren om de rechtszaak af te handelen tegen Willem Drapper uit Engeland.
— febr. 23 Franchoyss Janss, koopman uit Antw.
f 72 verso — febr. 7 Claus Meesens tasmaker uit Antw. om beslag voort te zetten op de goederen in Bergen achtergelaten door Katerinen van Ameroye.
f 74 recto — maart 7 Ancelmus Bock, koopman van Antw. machtigt Engelbrecht van der Camenaden.
f 75 recto — mei 7 Sebastiaen van der Leyden poorter van Antw. machtigt Jan Brant van 's Hertogenbosch.
f 83 verso — mei 8 Philips de Groote machtigt Jan de Hase, Wouter Stoffels en Jan Bolle, om namens hem te kopen het huis **den Wolsack** in de L.Vr.straat (?). Dit huis stond naast het zijne.
f 83 verso — mei 12 Philips de Groote machtigt Jan de Hase, Wouter Stoffels en Jan Bolle, om namens hem te kopen het huis **den Wolsack** in de L.Vr.straat (?). Dit huis stond naast het zijne.
f 84 verso — mei 15 France Clauss, zadelmaker van Antw. laat gemachtigden huishuur innen van Goorde Weemers.
f 85 verso

- mei 18 Jan van Hueckelem (Hoekelem ?) van Antw.
f 86 recto
- mei 23 Aert van den Berge van Antw.
f 87 verso
- okt. 22 Henrick van Loenhout van Antw.
f 100 recto
- nov. 9 Peter van Loevenen uit Hoevenen (bij Antw.).
f 100 verso
- 1515 dec. 5 Willem du Pont, poorter van Antw. machtigt:
f 105 recto Magnus van Ballestraten,
 Cornelis Noys,
 Jan de Moelener,
 Cornelis Vrancx,
 Joris Foimentel,
 Jan Selverlinc,
 Jehan du Pont,
 Steven van den Praet,
 Peter Renbuis,
 Jan de Clerck en Jan Bolle.
- dec. 18 Alleen de twee laatste personen zijn Bergenaren.
f 106 verso Petronille, echtgenote van Jan Adriaenss uit Antw. machtigt
 Bernaerdyn Picolet en Merten van Weset, om van Heylzoeten in **den
 Cleynen Valck** (Gr. Markt) haar vorderingen te innen.
- dec. 24 Arnout Proeven namens Erasmus Schetz en diens gezelschap,
f 109 recto poorters van Antw., machtigt Jan de Haze om de vorderingen van dit
 handelsgezelschap te innen.
- 1516 januari 9 Rombout van den Huffel uit Antw.
f 112 verso
- januari 12 Jan de Maire, koopman van Antw.
f 113 verso
- R 325**
- 1516 februari 1 Anthonis van der Heyden poorter van Antw. machtigt Jan de Haze
f 78 verso om 15 pond gr.vl. te innen.
- maart 13 Peter Aertss van Antw.
- f* 85 recto 6 Jorys Robijns van Antw.
- mei 2 Claus van Hersbeke van Antw.
f 94 recto
- okt. 2 16 Peter Schoemaker van Weert machtigt Jan de Beyer en Leenaerd
f 112 verso Coevoet om 12½ Rijns gld. te innen van Hans Mets van Antw. we-
 gens het leveren van lakens.
- dec. 18 Jorys de Boytere uit Zandvliet wijst gemachtigden aan om geld te
f 124 verso innen van de vleeshouwer Jan Peck wegens aankoop van schapen.
- dec. 23 Joos Studelinc, poorter van Antw.
- f* 128 verso 5 Jacob Corneliss de balmaker uit B. op Zoom machtigt Cornelis
 1517 januari Peters en Lenairt Couveset om te procederen tegen Jan Pauwels,
f 132 verso lakenkoper van Antw.
- januari 9 Peter Clauss van Antw.
f 134 recto

R 326

1518 mei
 I f 31 verso

13 Andries Salmier koopman van Antw. machtigt twee Bergenaren om beslag te leggen op goederen van Peter Macharys van Brugge.

Tweede helft

1518 januari

f 1 verso

— januari

f 2 recto

— januari

f 3 recto

— januari

f 3 recto

— januari

en febr.

f 4 verso

21 Jan Block poorter van Antw.

21 Michiel van der Eycken poorter van Antw.

22 Merten Mertens koopman van Antw.

23 Jorys Ballinck van Antw.

29 Jan van Aelst, poorter van Antw. Hij had o.a. van Willem David 1 6 pond 18 schell. gr.vl. te vorderen op grond van een obligatie, die Willem had afgegeven aan de Londenaar Richaert Widder en nu in handen was van Jan van Aelst. Willem David betaalde (met de Paasmarkt).

26 Peter le Roy, koopman van Antw.

27 Jan van Schorenbergh en Peter Goes, beiden van Antw. geven twee juristen een algemene machtiging, maar vooral tegen Quinten Walems uit Antw.

10 Jan Ram uit Oosterweel bij Antw.

17 Adriaen de Vogeleer, poorter van Antw.

28 Leenaert Reyniersz uit Antw. machtigt twee Bergenaren om het beslag voort te zetten, dat hij legde op de goederen achtergelaten door Jaquet Steen en diens vrouw Jacomyne.

16 Andries Hugenz uit Antw. tegen Henrick Westvalinck.

28 Michiel de Bruyne uit Antw. in zijn zaak tegen Henrick Westvalinck

29 Gheerroom Happaert poorter van Antw.

9 Jan le Roy uit Antw. machtigt:

— Anthuenis van Gendt en Jan Bolle, poorters van B. op Zoom,
 — Aernd van Cerville, Jan Menken, Andries Dickbier,
 allen wonende te Antw.,

— Gielis Longespeye, Andries Gevaert en Claus de Schepene uit Ieper, om al zijn vorderingen in Brabant, Vlaanderen, Zeeland etc. te innen.

10 Jaspair Hillebrant, koopman uit Antw. ratificeert wat zijn gemachtigden voor de Raad van Brabant tegen Willem Damman hebben ondernomen.

— dec.

f 78 verso

R 327-II

1519 januari

f 5 recto

29 Adriaen Geertss van Antw. consituit Lenairde Coevoet en Pieter Croes, de laatste speciaal om met Pieter van Gendt te accorderen.

- januari 29 Michiel de Bruyne, koopman van Antw. constituit Ghysbrecht
f 5 verso **in den Bock**, Clais Matheussen en Michiel van Zevenhoven om een
kwestie met de wethouders (schepenen) van Bergen op te lossen.
- mei 27 Jacob van Schendermalen, lakenmeter van Antw.
- f* 40 recto
- mei 28 Rutgeert Diexssen van Antw.
- f* 40 recto
- mei 30 Jan Arentss, mercenyer van Antw.
- f* 40 verso
- juni 3 Anthonis van Deventer, koopman van Antw.
- f* 44 recto
- juni 3 Sander Pipe, koopman van Antw.
- f* 44 recto
- juni 6 Cornelis Struyve wonende te Antw. Gemachtigden moeten van erfge-
f 45 recto namen van wijlen Jan Dierixz renten innen.
- 1519 dec. 14 Cornelis Peck wonende te Antw.
- f* 71 verso
- nov. 21 Matheus van den Steene uit Duffel bij Antw.
- f* 74 recto
- dec. 10 Ghysbrecht van den Schoire poorter van Antw.
- f* 80 recto
- R 328-II**
- 1520 mei 21 Jan Lancelootss van Antw.
- f* 36 recto
- mei 26 Stoffel van Helmont, schilder van Antw.
- f* 38 verso
- dec. 24 Gielis du Marchie, koopman van Antw. machtigt Bolle en Henrick
f 92 verso **in den Tinnen Pot**, om beslag door te zetten, dat hij begonnen is op
de goederen van Lazarus Domefer.
- 1512 januari 4 Herry Pilet van Antw. machtigt twee Bergenaren om Frans Nootman
te manen inzake zijn achterstallige betaling.

**BEWIJSPLAATSEN BIJ:
ANTWERPENAREN OP DE BERGSE JAARMARKTEN 1502 - 1521**

- 1) Zie Tabellen betreffende marktplein bezetting in **St. Geertruydsbronnen X** (1933) en **Jaarboek de Ghulden Roos** nr. 38 (1978) pag. 70 e.v.
- 2) Zie **Jrb. de Ghulden Roos** nr. 38 (1978) p. 88 e.v.
- 3) **Slootmans, De Draak** in **Jrb. de Ghulden Roos** nr. 36 (1976) p. 22 e.v.
- 4) **Doehaerd**, voor deze opsomming: **Etudes Anversoises**, nrs. onder P. Gielis.
- 5) R 321, fol. 28 recto en 118 recto, of **Slootmans, de Moyses en de Draak** in **Jrb. de Ghulden Roos** nrs. 35 en 36 (1975 en '76) resp. p. 42 en p. 37.
- 6) Bijzonderheden in **de Draak**, zie noot 3.
- 7) R 324, fol. 108 verso dd 1515 dec. 2.
- 8) R 324, fol. 113 verso en 114 recto dd 1516 januari 12.
- 9) R 325, fol. 84 recto en 88 recto.
- 10) Zie hiervoor de studie over **de Draak** van noot 3 of R 216, fol. 306 verso t/m 311 recto.
- 11) **H.v.d.Weë, The growth of the Antwerp market and the European economy**, 's Hage 1963, IIe deel, p. 120-128.
F. Braudel, Civilisation matérielle, Economie et Capitalisme XV - XVIII siècle, Paris 1979, dl. 3 p. 122.
- 12) **Jrb. de Ghulden Roos** nr. 41 (1981), p. 21 e.v. Zie ook de grafiek betreffende de Nederlandse standhouders in **Jrb. de Ghulden Roos** nr. 23 (1963) t.o.p. 48.
- 13) R 313, fol. 105 verso en 116 recto (twee akten).
- 14) R 313, fol. 123 recto.
- 15) R 313, fol. 128 recto.
- 16) R 313, fol. 129 verso.
- 17) R 313, fol. 152 recto.
- 18) R 313, fol. 156 recto.
- 19) R 313, fol. 164 verso.
- 20) R 313, fol. 173 verso.
- 21) R 313, fol. 174 recto.
- 22) R 313, fol. 175 recto.
- 23) R 314, fol. 100 recto, (2 akten).
- 24) R 314, fol. 39 recto.
- 25) R 314, fol. 152 recto. Jorijs van Mechelen woonde in **de Duve**. In dit pand kwamen allerlei handelszaken tot stand. **Slootmans, De Moyses en de Duve** in **Jrb. de Ghulden Roos** nr. 35 (1976) p. 42 e.v.
- 26) R 314, fol. 154 verso.
- 27) R 314, fol. 156 verso.
- 28) R 315, fol. 36 verso.
- 29) R 315, fol. 111 recto.
- 30) R 315, fol. 126 verso.
- 31) R 315, fol. 173 recto.
- 32) R 315, fol. 178 recto.
- 33) R 315, fol. 181 verso.
- 34) R 316, fol. 128 verso.
- 35) R 316, fol. 133 verso. Reyns kocht 29 april 1504 van de Oosterling **Henrick Gruyter** bontwerk. R 315, fol. 128 recto.
- 36) R 316, fol. 137 verso, (twee akten).
- 37) R 316, fol. 152 verso (2 akten). Thomas Ritssaerts is een Schot.
- 38) R 316, fol. 163 recto.

- 39) R 317, fol. 130 recto en R 318, fol. 113 verso.
- 40) R 327, fol. 140 verso, (drie akten).
- 41) R 392, fol. 18 verso.
- 42) R 392, fol. 31 recto.
- 43) R 392, fol. 48 verso.
- 44) R 318, fol. 83 verso.
- 45) R 318, fol. 113 verso. Zie akte in R 317, fol. 130 recto.
- 46) R 318, fol. 135 recto.
- 47) R 318, fol. 179 verso.
- 48) R 392, fol. 54 verso.
- 49) R 392, fol. 56 recto.
- 50) R 319, fol. 31 recto, (drie akten).
- 51) R 319, fol. 114 verso, 116 verso, 117 verso.
- 52) R 392, fol. 60 recto.
- 53) R 319, fol. 139 verso.
- 54) R 319, fol. 141 verso.
- 55) R 392, fol. 68 recto, (twee akten).
- 56) R 319, fol. 147 verso.
- 57) R 320, fol. 92 recto.
- 58) R 392, fol. 76 verso.
- 59) R 392, fol. 78 verso.
- 60) R 320, fol. 114 verso.
- 61) R 320, fol. 115 verso.
- 62) R 321, fol. 91 recto.
- 63) R 321, fol. 96 verso. Voor Bispinck zie R 322, fol. 139 recto en verso.
- 64) R 322, fol. 104 recto.
- 65) R 322, fol. 106 recto.
- 66) R 322, fol. 109 recto.
- 67) R 322, fol. 114 recto.
- 68) R 322, fol. 118 verso.
- 69) R 392, fol. 95 verso.
- 70) R 322, fol. 132 recto.
- 71) R 392, fol. 99 recto.
- 72) R 392, los bij fol. 102 recto. Juiste datum onzeker.
- 73) R 322, fol. 139 recto.
- 74) R 321, fol. 96 verso en R 322, fol. 139 recto en verso, (drie akten).
- 75) R 392, fol. 104 verso.
- 76) R 392, fol. 105 verso en 106 recto.
- 77) R 392, fol. 107 verso: 1 aam = 24 screven of 100 potten à 1,423 liter.
- 78) R 392, fol. 112 verso.
- 79) R 392, fol. 116 verso. Een wage Holl. kaas is 100 pond. Een vat boter is 272 pond.
- 80) R 392, fol. 118 verso.
- 81) R 392, fol. 129 recto.
- 82) R 392, fol. 129 verso. Een okshoofd is 240 liter.
- 83) R 392, fol. 132 recto.
- 84) R 392, fol. 132 verso.
- 85) R 323, fol. 73 recto.
- 86) R 323, fol. 82 recto.
- 87) R 323, fol. 86 verso.
- 88) R 392, fol. 134 verso.
- 89) R 323, fol. 88 verso.

- 90) R 323, fol. 96 recto.
- 91) R 323, fol. 103 recto.
- 92) R 324, fol. 5 verso. Volgens fol. 7 verso dd 8 febr. 1515 is de hele schuld betaald.
- 93) R 324, fol. 72 recto.
- 94) R 324, fol. 78 recto.
- 95) R 324, fol. 83 recto.
- 96) R 323, fol. 91 verso.
- 97) R 324, fol. 97 recto. Jan Gielis is in 1516 eigenaar van **de Draak** en gaat het jaar daarop failliet. L. Coevoet gaat in 1523 failliet. Zie Jrb. 36 (1976) en 41 (1981) van **de Ghulden Roos**, respect. p. 39 en 51.
- 98) R 324, fol. 109 verso.
- 99) R 324, fol. 100 verso. Van Hoekelam woonde eerder in **de Mozes. Jrb. de Ghulden Roos** 35 (1975) p. 44.
- 100) R 325, fol. 80 verso.
- 101) R 325, fol. 84 recto en 92 verso.
R 216, fol. 306 verso. **Slootmans, De Draak**, in **Jrb. de Ghulden Roos** nr. 36 (1976), p. 39.
- 102) R 392, fol. 145 verso.
- 103) R 325, fol. 93 verso.
- 104) R 325, fol. 96 recto. Ingeld, belasting bij openbare aankoop van vis.
- 105) R 325, fol. 96 verso.
- 106) R 325, fol. 64 verso.
- 107) R 325, fol. 126 verso.
- 108) R 392, los bij fol. 148 recto.
- 109) R 325, fol. 132 recto.
- 110) R 325, fol. 132 verso.
- 111) R 326- I, fol. 4 verso en 13 verso.
- 112) R 326-II, fol. 1 recto en 22 verso.
- 113) R 326-II, fol. 7 recto.
- 114) R 326-II, fol. 27 verso.
- 115) R 392, fol. 153 verso.
- 116) R 326-II, fol. 29 recto.
- 117) R 326-I, fol. 33 verso en 34 verso.
Voor aankoop huis R 216 fol. 28 recto.
- 118) R 326-II, fol. 52 recto.
- 119) R 326-I, fol. 49 verso.
- 120) R 326-I, fol. 68 verso.
- 121) R 326-II, fol. 81 verso. Ook Hfdst. XII-C-1.
- 122) R 327-I en II, fol. 5 verso en 8 recto (tweemaal dezelfde akte).
- 123) R 327-II, fol. 23 verso.
- 124) R 392, fol. 157 recto.
- 125) R 327-II, fol. 77 verso, 78 verso, 80 verso en 88 verso.
- 126) R 327-II, fol. 83 verso.
- 127) R 327-II, fol. 83 verso.
- 128) R 327-II, fol. 84 recto.
- 129) R 327-II, fol. 88 verso.
- 130) R 327-II, fol. 89 recto.
- 131) R 327-II, fol. 95 verso. De oudste keure van Bergen verbiedt bij art. 45 dobbel- e.a. spelen. **Van Rompaey, Rechtsbronnen van B. op Zoom**. Verslagen en Mededelingen XIII nr. 2, Utrecht 1968, p. 218.
- 132) R 327-II, fol. 92 verso, twee akten en

- R 328-II, fol. 12 verso.
- 133) R 328-I, fol. 30 verso.
- 134) R 328-II, fol. 31 recto.
- 135) R 328-II, fol. 36 recto.
- 136) R 328-II, fol. 50 recto en 58 recto.
- 137) R 328-II, fol. 51 recto.
- 138) R 328-II, fol. 61 verso.
- 139) R 392, fol. 158 verso.
- 140) R 328-I, fol. 78 verso.
- 141) R 328-II, fol. 85 recto. Met den Polder kan Polre, een verdrinken dorp tussen Tholen en Halsteren bedoeld zijn.
- 142) R 328, fol. 84 verso.
- 143) R 328-II, fol. 87 verso e.v.
- 144) R 328-II, fol. 94 recto. Zie ook R 333-I, fol. 43 recto en **Slootmans, De Draak**, in **Jrb. de Ghulden Roos** 36 (1976) p. 40 en 43.
- P.S. De nrs. R 313 t/m 328 betreffen de Registers van rentebrieven en recognities, R 392 het Register van procuratiën en certificatiën, uit het Gem. Archief van Bergen op Zoom.